

povezave pomenov je v zadnji instanci mogoče povezati z zgodovinskimi označevalci, med katerimi je nedvomno najpomembnejše razsvetljenstvo.

Seveda si družbo v teoriji in ideologiji razlagamo tudi z bolj »negativnimi« konotacijami. Še zlasti v obdobju *postmodernizma* in *globalizacije* se množijo oznake in poimenovanja družbe nasploh v terminih, ki se navezujejo na predstavo o *krizi* in *trganju družbenih vezi*. Tako po simbolnem univerzumu krožijo oznake, kot so družba (ali kultura) strahu, družba tveganja in represivna družba, pa tudi številne po svojem predznaku bolj »nevtralne« oznake, kot npr. porabniška družba, medijska družba, starajoča se družba in multikulturna družba. Prav posebno mesto med vsemi temi oznakami je zavzela oznaka »postkomunistična družba«, ki je nasledek enega od ključnih dogodkov 20. stoletja, namreč propada, poraza ali vsaj manifestnega neuspeha družbenega sistema ali modela, ki se je nekaj deset let predstavljal kot »rešitev uganke zgodovine«. Obdobje postsocializma je še posebej intenziviralo razmišljanja o konstrukciji družbe s postopki edukacije in v tem okviru o državljanski vzgoji, ki naj bi bila agens oblikovanja aktivnega državljanstva. Le-to naj bi jamčilo reprodukcijo odprte družbe v nasprotju z modeli zaprtih družb (diktatur, avtoritarnih družb ipd.) Tudi v navezavi na te oznake znova in znova vznikata šolstvo in edukacija kot zastopnika sfere, v kateri je treba iskati rešitve za družbene probleme. Hkrati pa je vse več odzivov, izvirajočih iz okolij edukacije in kritičnih teoretskih zastavkov, ki opozarjajo, da šole vse težje tekmuje z agensi v »zunajšolskem« družbenem prostoru. Razmišljanja, ki gredo v svojih kritičnih analizah še korak naprej, pa opozarjajo – pogosto kot posledica odmevne Althusserjeve teorije, ki je šolstvo uvrstila med ideološke aparate države – na udeležnost šolstva in dejavnosti edukacije, ki poteka v njegovem okviru, v sami proizvodnji družbenih problemov.

Poglavja pričujoče knjige se ukvarjajo s temami in problematikami, ki sledijo iz vrste naštetih pojmov in poimenovanj. Knjiga je sestavljena iz vrste zapisov, ki so nastajali v obdobju zadnjih dvajsetih let in so bili objavljeni v revijah *Javnost/Public*, *Šolsko polje*, *Sodobna pedagogika*, *Ekran* in v dveh zbornikih, nekaj odstavkov pa je bilo objavljenih tudi v *Sobotni prilogi* časopisa *Delo*. Besedila, ki jih je bilo mogoče spraviti na skupni imenovalec, ki ga nakazuje naslov knjige, so kajpak predelana in na novo povezana. V metodološkem pogledu pa ne gre za nikakršen poskus zaokrožene sinteze omenjenih problematik, saj se kaj takega v *postmodernem stanju*, kot bi rekli z Lyotardom, ne zdi niti mogoče. Prav zato gre v večjem delu knjige za kritične premisleke, a hkrati tudi za poskuse, da bi nakazali konceptualne smeri, ki se vpišujejo v polje emancipacijskih družbenih praks. V takem